

Nr 198.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statliga åtgärder för tryggande av vedförsörjningen m. m.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkten 25, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m. för budgetåret 1947/48 beräkna ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 251, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 25 april 1947, föreslagit riksdagen att dels godkänna, att Kungl. Maj:t vidtager erforderliga åtgärder för tryggande av bränsleförsörjningen i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande statsrådet angivna riktlinjer, dels också för budgetåret 1947/48 till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m. under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor.

Till bestridande av kostnader för tryggande av vedförsörjningen har riksdagen för budgetåren 1939/40—1942/43 å kapitalbudgeten beviljat särskilda anslag å tillhoppa 145 000 000 kronor, vilka sammanförts till ett investeringsanslag under fonden för förslag till statsverket med titeln Reglering av vedproduktionen (närmare redogörelse finnes intagen i propositionen nr 192 till 1943 års riksdag s. 13). Under samma anslagstitel anvisade 1945 års riksdag ett investeringsanslag å 70 000 000 kronor. Totalt har sålunda 215 000 000 kronor ställts till Kungl. Maj:ts förfogande för reglering av vedproduktionen. Anslagsmedlen äro avsedda att användas för att bestrida kostnaderna för bränslekommissionens vedinköp, för inlösen av tvångsavverkad ved samt för utlämnande av förlagskapital till auktoriserade veduppköpare.

För budgetåret 1946/47 har till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m. anvisats ett förslagsanslag å 4 000 000 kronor, varav 1 250 000 kronor beräknats för bränslekommissionens direkta omkostnader i samband med vedinköp m. m., huvudsakligen kostnader för auktoriserad mätning av ved, 250 000 kronor för kommissionens kostnader för utkörning av ved från av kristidsnämnd upplagt centrallager i tätorter i zon 3, 2 000 000 kronor för täckande av prisförluster i de fall, då massaved tages i anspråk för bränsleändamål och då långved tillhandahålles hushållsbrukare till priser, som icke täcka kommissionens självkostnader, ävensom

500 000 kronor för bidrag till skogsodling efter kalavverkning i skogsbestånd av otillfredsställande typ inom de 17 södra länen och Gästrikland.

Föredragande statsrådet har anfört följande.

Importen av fossila bränslen har hittills under innevarande bränsleår varit icke obetydligt mindre än man vid årets början ansåg sig kunna räkna med. Bland anledningarna härtill må nämnas gruvarbetare- och sjöfolksstrejker i Förenta staterna, en stuveriarbetarestrejk i Belgien samt svårigheter med landtransporterna i Polen. En bidragande orsak har givetvis också varit den stränga vintern, som under lång tid förhindrade all sjöfart i Östersjön. Den sålunda uppkomna eftersläpningen i importen tillika med den på grund av kölden stegrade bränsleförbrukningen har lett till att man med all sannolikhet nödgas börja nästa bränsleår med mycket små lager av stenkol och koks.

Hur importen kommer att gestalta sig i fortsättningen är svårt att med någon större säkerhet bedöma. Beträffande importen från Polen, som för närvarande är landets största kolleverantör, har dock viss klarhet nåtts genom det nyligen ingångna handelsavtalet. Enligt detta skall det svenska folkhushållet under ett år, räknat från den 1 april 1947, erhålla 2,75 miljoner ton stenkol och 0,25 miljoner ton koks. Vad det övriga Europa beträffar synes man kunna räkna med import i mindre omfattning från Holland och Belgien samt från Ruhr. För kolimporten är vårt land i övrigt hänvisat till Förenta staterna, varifrån såvitt nu kan bedömas en import av mellan 1,8 och 2,4 miljoner ton per år torde kunna påräknas. Importen från Ruhr och Förenta staterna är dock beroende av den tilldelning, som Sverige kan erhålla genom den europeiska kolorganisationen i London. Man torde emellertid kunna hysa berättigade förhoppningar om att importen under nästkommande bränsleår skall uppnå en totalkvantitet av omkring 5,5 miljoner ton.

Enligt beräkningar av bränslekommissionen skulle bränslebehovet under nästa bränsleår, utöver vad som tillgodoses med husbehovsved och avfallsbränslen, komma att uppgå till omkring 11,5 miljoner ton, räknat i stenkol. Om importen av eldningsolja kan fortgå utan störningar och nå ungefär samma omfattning som under 1946, torde man kunna räkna med att ersätta omkring 2 miljoner ton kol med sådan olja. Tillhoppa skulle sålunda omkring 7,5 miljoner stenkolston komma att täckas genom import av kol och olja, varefter skulle återstå i runt tal 4 miljoner ton att tillgodose med inhemska bränslen. Antager man att produktionen av svenska kol och koks samt torv tillsammans kan komma att motsvara 0,8 miljoner stenkolston, blir den del som måste ersättas med ved omkring 3,2 miljoner ton, motsvarande i runt tal 20 miljoner kubikmeter ved.

Avverkningsprogrammet för innevarande avverkningsår avsåg från början omkring 15 miljoner kubikmeter ved, men har på grund av inträdda importsvårigheter och den ökade bränsleförbrukningen måst successivt höjas till 20 miljoner kubikmeter. Fram till den 1 april i år hade enligt en preliminär beräkning avverkningarna av kastved och långved för bränsleändamål nått upp till endast omkring 7,5 miljoner kubikmeter. De olika åtgärder som vidtagits för att stimulera vedavverkningarna — en avsevärd höjning av premierna till skogsägare, införande av arbetspremier till huggarna samt utbetalande av skogsodlingsbidrag efter kalavverkning av virkesrika bestånd — ha visserligen satts in relativt sent under avverkningsåret med hänsyn till

att man icke velat försvåra avverkningen av gagnvirke men torde ändock komma att bidra till en ökad vedavverkning under våren och sommaren. Man synes därför kunna hysa förhoppningar om att avverkningsprogrammet i stort sett skall kunna genomföras.

I den prognos som bränslekommissionen uppställt rörande vedbehovet under bränsleåret 1948/49 har kommissionen räknat med tillfredsställande import av kol och olja men fortfarande brist i fråga om koks. Denna brist, som uppskattas till ungefär 1 miljon ton, beräknar kommissionen skola täckas med 6 miljoner kubikmeter ersättningsved. Med inräknande av normalveden men med frånräknande av vad som kan täckas med ribbved och bakar har bränslekommissionen stannat för att uppskatta vedbehovet under bränsleåret 1948/49 till 12,5 miljoner kubikmeter. Denna beräkning är visserligen mycket preliminär, då många av de faktorer som spela in ännu äro osäkra, men jag anser den likväl kunna godtagas som grundval för bedömandet av vedavverkningsbehovet under nästa avverkningsår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa avverkningsprogrammet och Kungl. Maj:t bör då även äga att, om förhållandena ändras, vidtaga justeringar i programmet. Det är angeläget att vedavverkningarna äga rum så tidigt som möjligt under avverkningsåret, då det är önskvärt att ved finnes att tillgå redan vid bränsleårets början och då vedhuggningen i möjligaste mån bör begränsas under vintern, då gagnvirkesavverkningarna pågå.

På samma sätt som för närvarande bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga administrativa bestämmelser för tillämpningen av statsgaranti för ved.

Det nu gällande systemet för reglering av vedhandeln och vedförbrukningen torde böra tillämpas även under nästa bränsleår med de ändringar som kunna betingas av omständigheterna.

Vad bränntorv beträffar bör möjlighet finnas för Kungl. Maj:t att, om så anses lämpligt, meddela avsättningsgaranti även för 1948 års produktion. För den händelse uppfyllande av torvgarantien skulle påkallas under nästa budgetår, synas de medel, som ställts till bränslekommissionens förfogande för inköp av ved, böra få användas för sådant ändamål.

I sina beräkningar av anslagsbehovet för Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m. för nästa budgetår har bränslekommissionen för täckande av pridförluster på massaved upptagit ett belopp av 1 miljon kronor. Användandet av massaved som bränsle synes emellertid i görligaste mån böra undvikas. Jag finner mig därför icke böra beräkna något särskilt belopp för täckande av pridförluster på dylik ved. Skulle ett dylikt medelsbehov likväl uppstå, torde anslaget med hänsyn till dess karaktär av förslagsanslag få överskridas med erforderligt belopp. Mot bränslekommissionens beräkningar av medelsbehovet i övrigt har jag intet att erinra. Anslaget torde alltså böra upptagas med 4 000 000 kronor.

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår avsåg avverkningsprogrammet för innevarande avverkningsår från början 15 miljoner kubikmeter ved, men har på grund av inträdda importsvårigheter och den ökade bränsleförbrukningen måst successivt höjas till 20 miljoner kubikmeter. Föredragande statsrådet upplyser, att fram till den 1 april 1947 avverkningarna av kastved och långved för bränsleändamål enligt en preliminär beräkning nått upp till endast omkring 7,5 miljoner kubikmeter.

Utskottet har under hand från bränslekommissionen inhämtat, att av rå ved, avverkad efter den 1 juli 1946, under den gångna vintern och våren förbrukats — enligt av bränslekontoren lämnade approximativa beräkningar — omkring 1,3 miljoner kubikmeter.

För nästa budgetår torde i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag till omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved m. m. böra anvisas ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor.

I anslutning till vad föredragande statsrådet anfört anser utskottet, att användandet av massaved och props som bränsle bör i görligaste mån undvikas. Föredragande statsrådet har icke beräknat något särskilt belopp för täckande av pridförluster på dylik ved, men ansett, att om medelsbehov för ändamålet likväl skulle uppstå, ovannämnda anslag borde få överskridas med erforderligt belopp. Utskottet har icke funnit något att erinra häremot.

Då utskottet icke funnit vad föredragande statsrådet i förevarande sammanhang i övrigt anfört och föreslagit giva utskottet anledning till erinran eller uttalande, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna, att Kungl. Maj:t vidtager erforderliga åtgärder för tryggande av bränsleförsörjningen i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande statsrådet angivna riktlinjer,

b) för budgetåret 1947/48 till *Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m.* under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor.

Stockholm den 17 juni 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 196.